

Türkiye'de Sağlık Okuryazarlığı Araştırmaları: Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi

Gülcan Şantaş*^{ID}

Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Yozgat, Türkiye

ÖZET:

Amaç: Bu çalışmada, sağlık okuryazarlığı konusunda Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezleri incelemek amaçlanmaktadır. Sağlık kuruluşlarının ve toplum sağlığının sorunlarını tespit etmede tez çalışmalarının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple bu çalışmada sağlık okuryazarlığı konusunda yapılan tezlerin görünümü verilerek sağlık okuryazarlığı konusunda dikkat çekmek ve bu konuda çalışma yapacaklara bilgi sağlamak hedeflenmektedir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu tez veri tabanından ulaşılan tezler incelenmiştir. Tezler çeşitli değişkenlere (tezin düzeyi, dili, yapıldığı üniversite vb.) göre incelenmiştir. Tam metnine ulaşılmayan tezlerin özetleri incelenmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada sağlık okuryazarlığı ile ilgili 68 tezde toplam 91 konunun incelendiği belirlenmiştir. Tezlerin büyük çoğunluğunun 2018 yılında yazıldığı ve tezlerin çoğunda (%91.2) veri toplama aracı olarak anket kullandığı, tezlerin araştırma grubunda hastalar ilk sırada yer alırken, sağlık okuryazarlığı düzeyi ve konu dağılımı açısından belirleyiciler ilk sırada yer almaktadır. Sağlık okuryazarlığı ile ilgili tezlerin sayısı son yıllarda önemli ölçüde artmıştır.

Sonuç: Gelecekte yürütülecek tez çalışmalarında, bu multidisipliner ve çok paydaşlı yapı göz önünde bulundurularak, sağlık okuryazarlığı konusu özellikle dezavantajlı gruplar üzerinde çalışılabilir. Yoksullar, yaşlılar, sosyal statüsü düşük düzeyde olanlar, göçmenler ve fiziksel engelliler bu dezavantajlı gruplar arasında sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Okuryazarlığı, YÖK Veri Tabanı, İçerik Analizi

Health Literacy Researches in Turkey: A Content Analysis for Graduate Theses

ABSTRACT:

Purpose: This study aims to examine the graduate thesis on the topic of health literacy in Turkey. It is thought that the graduate thesis may be useful in order to identify the problems of health institutions and public health. For this reason, in this study, it is aimed to draw attention to health literacy by providing the appearance of theses on health literacy and to provide information to those who will study on this issue.

Material and Methods: In this study, theses obtained from the thesis database of Council of Higher Education were examined. Theses were examined according to various variables (level, language, university, etc.). Abstracts of the theses whose full text has not been reached were examined.

Results: In this study, it was determined that a total of 91 subjects were investigated in 68 theses dealing with health literacy. It was determined that most of the theses were written in 2018, most of the theses (91.2%) used questionnaire as data collection tool, the patients were in the first place in the research group of the theses, health literacy level and determinants were in the first place in terms of subject distribution. The number of theses on health literacy has increased significantly in recent years.

Conclusion: Considering the multidisciplinary and multi-stakeholder structure of health literacy, the issue of health literacy can be studied especially on disadvantaged groups in further studies. These disadvantaged groups include the poor, the elderly, those with low social status, immigrants and physically disabled people.

Keywords: Health Literacy, Database of Council of Higher Education, Content Analysis

*Corresponding author: Gülcan Şantaş, email: gulcan.santas@bozok.edu.tr

GİRİŞ

Okuryazarlığın bir türü olan sağlık okuryazarlığı, sosyal ve ekonomik gelişme için önemi giderek artan konulardan biridir. Sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık ile ilgili kararlarını doğru bir şekilde alabilmek için gereken temel sağlık bilgilerini işleme koyma ve anlama kapasitesine sahip olma derecesi olarak ifade edilmektedir (Berkman vd., 2010). Sağlık okuryazarlığının oluşumunda eğitim, sağlık hizmetleri, sosyal ve kültürel faktörler etkili olabilmektedir. Bu sebeple, sağlık okuryazarlığının artırılmasında sosyal ve bireysel faktörler önemli rol oynamaktadır. Sağlık okuryazarlığı, bireyin sağlık statüsünü etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Örsal, vd., 2019). Koruyucu sağlık hizmetlerinin tamamlayıcı bir unsuru olarak görülen sağlık okuryazarlığı (Yılmazel ve Çetinkaya, 2016), üç boyuttan oluşmaktadır (Nutbeam, 2000):

(1) *Temel/fonksiyonel sağlık okuryazarlığı*: Temel okuma, yazma ve okuryazarlık derslerinin yanı sıra sağlık koşulları ve sağlık sistemleri bilgisidir.

(2) *İletişimsel sağlık okuryazarlığı*: Sağlıkla ilgili bilgileri anlayabilme ve farklı iletişim biçimlerinden anlam çıkarma becerisidir. Bir diğer ifadeyle, farklı iletişim biçimlerinden anlam çıkarmak ve değişen koşullara yeni bilgileri uygulayabilmek için kullanılabilir iletişim ve sosyal becerilerdir.

(3) *Eleştirel sağlık okuryazarlığı*: Sağlıkla ilgili bilgileri eleştirel olarak analiz edebilme becerileridir.

Sağlık okuryazarlığı çabaları, hasta-hizmet sunucu ilişkisinde iletişim becerilerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Böylece bireyler ve aileler, sağlıkla ilgili daha iyi kararlar alabilmektedir ve tıbbi rejimlere daha fazla uyum sağlayabilmektedir (Freedman vd., 2009). Hastaların sunulan sağlık hizmeti hakkında bilgi edinme, yorumlama ve anlama kapasiteleri önemli olduğundan, sağlık okuryazarlığı yüksek düzeyde olan bireylerin aldıkları sağlık hizmetinden memnuniyetleri daha yüksek olabilmektedir (Kaya ve Uludağ, 2017). Sağlık okuryazarlığı, sağlık hizmeti sunucular ve hastalar arasındaki ilişkiyi etkileyebilmektedir. Özellikle bu ilişki, kronik hastalığa sahip olan hastalarda daha da dikkat çekmektedir. Tedavi gören hasta, kronik hastalığının yönetiminde önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Hekimin söylediklerini anlayabilmede ve bu sorumlulukları yerine getirebilmede, hastanın sağlık

okuryazarlık düzeyinin önemli olduğu söylenebilir (Akbolat vd., 2016). Düşük sağlık okuryazarlığı, hastaneye yatış oranlarını ve acil servislerin kullanımını artırabilmekte; ilaç kullanımında zorluklara ve sağlık mesajlarını anlamada güçlükler yol açabilmekte; bireylerin genel sağlık durumunu kötüleştirebilmekte ve bireylerin mamografi taramaları ve influenza aşılı gibi sağlık hizmeti kullanımlarını azaltabilmektedir (Berkman, Sheridan vd., 2011). Tersi durumda ise, düşük sağlık okuryazarlığına sahip bir hasta, hekim tarafından kendisine söylenen sağlık bilgisini veya tedavi bilgisini doğru anlamadığında, başka bir hekime tekrar gidebilmektedir. Bu durumda daha fazla sağlık harcamasına ve sınırlı kaynakların israfına yol açabilmektedir. Dolayısıyla, düşük sağlık okuryazarlığı hasta kişilerin sağlığının korunması ya da tedavisi üzerinde potansiyel bir risk oluşturabilmektedir (Aslantekin ve Yumrutaş, 2014). Aldığı veya alacağı sağlık hizmetini anlayamayan düşük sağlık okuryazarlığına sahip bireylerin teşhis ve tedavi süreçlerinde bazı durumlarda başarısızlıkla karşılaşabilmektedir (Kaya ve Uludağ, 2017). Özellikle durum yaşlı yetişkinler için düşünüldüğünde daha zor olabilmektedir. Yaşlı bireylerde birden çok hastalık durumu ortaya çıkabilmektedir. Yaşlılar yetersiz sağlık okuryazarlık düzeyine sahipse, birden çok hastalığı yönetebilme ve öz-bakımı koordine edebilme bu bireyler için bir mücadeleye dönüşebilmektedir (MacLeod vd., 2017).

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü

Sağlık alanında sorun alanlarının doğru bir şekilde ortaya konabilmesi ve sorunlara çözümler üretilebilmesi amacıyla birçok bilimsel çalışma yürütülmektedir. Bu çalışmalar arasında yüksek lisans, doktora ve uzmanlık tez çalışmaları da yer almaktadır. Tez çalışmaları, bilim insanı yetiştiren üniversiteler ile sağlık kurum ve kuruluşları arasında bilimsel bir köprü oluşturmaktadır. Sağlık kuruluşlarının ve toplum sağlığının sorunlarını tespit etmede yürütülen tez çalışmalarının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple bu çalışmada, sağlık okuryazarlığı konusunda Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezleri incelemek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada sağlık okuryazarlığı

konusunda yapılan tezlerin görünümü verilerek sağlık okuryazarlığı konusuna dikkat çekmek ve bu konuda çalışma yapacaklara bilgi sağlamak hedeflenmektedir. Bu çalışma, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tez veri tabanından ulaşılabilen tezlerin araştırıldığı tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır.

Verilerin Toplanması

Çalışma YÖK veri tabanında tem metnine ulaşılan tezlerin taranması sonucunda çeşitli değişkenlere (tezin düzeyi, dili, yapıldığı üniversite vb.) göre incelenmiştir. Tez veri tabanının taranmasında "sağlık okuryazarlığı" ve "sağlık okuryazarlığı" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Tarama sonucunda 71 teze ulaşılmış ve ancak 3 tezde sağlık okuryazarlığı konusuna yönelik araştırma yapılmadığı sadece kısa tanım şeklinde ele alındığı belirlenmiştir. Bu nedenle bu çalışma 68 adet tez üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, veri tabanından ulaşılabilen tezlerle sınırlıdır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Tezlerden elde edilen veriler tanımlayıcı istatistiklerle değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 21.0 ve Microsoft Excel kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

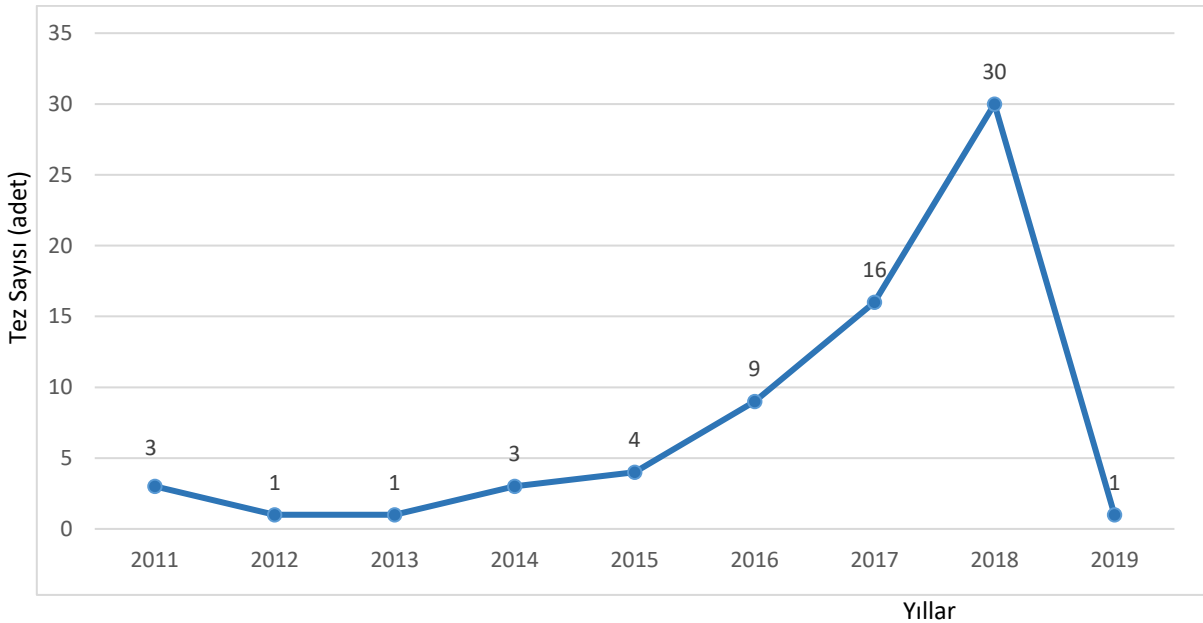
Bu çalışmada anket vb. gibi birincil veri toplama

yöntemleri kullanılmamış, veriler kamuoyuna açık YÖK veri tabanından elde edilmiştir. Bu nedenle çalışma için etik kurul izni alınmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

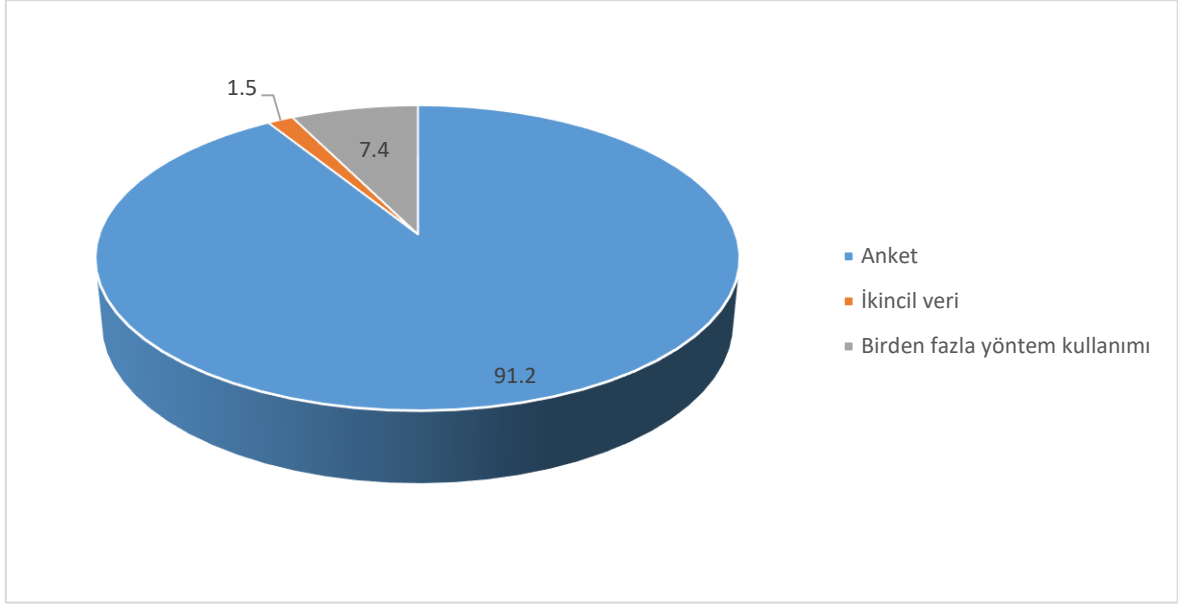
BULGULAR

Bu çalışma, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tez veri tabanından ulaşılabilen tezlerin araştırıldığı tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Veri tabanının taranması sonucunda 68 adet teze ulaşılmıştır. Tablo 1'de tezler çeşitli değişkenlere (tezin düzeyi, dili, yapıldığı üniversite vb.) göre incelenmiştir. Tam metnine ulaşılmayan tezlerin özetleri incelenmiştir (Tablo 1).

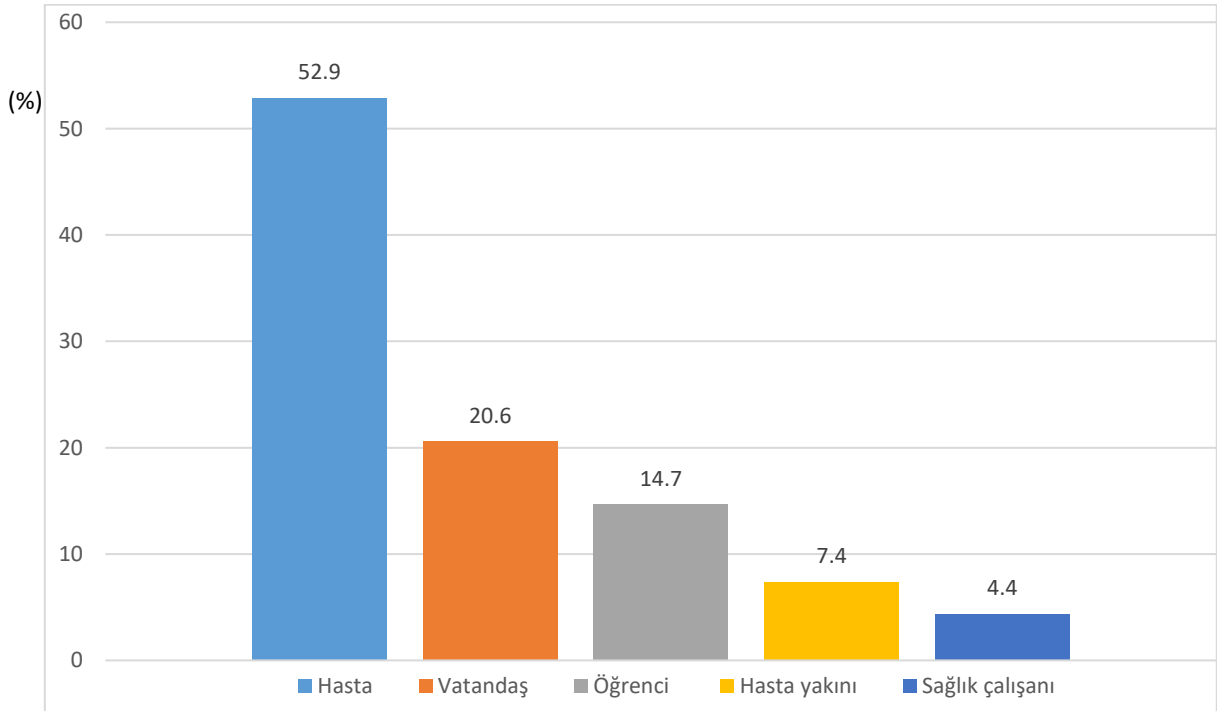
Araştırma kapsamında incelenen tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2011 yılından itibaren sağlık okuryazarlığı konusunda tez yazımına başlandığı ve bu konuda en fazla tezin 2018 yılında yazıldığı görülmektedir (Şekil 1). Tezlerin büyük kısmında (% 91.2) veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketi, ikincil veri kullanımı ve birden fazla yöntem kullanımı takip etmektedir (Şekil 2). Tezlerin araştırma grubunun dağılımına bakıldığında % 52.9 ile hastalar ilk sırada yer almaktadır. Hasta grubu % 20.6 ile vatandaş, % 14.7 ile öğrenci, % 7.4 ile hasta yakını ve % 4.4 ile sağlık çalışanı takip etmektedir (Şekil 3).

Şekil 1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2. Tezlerin Veri Toplama Araçları (%)

Şekil 3. Tezlerin Örneklem Grubu

Tezlerin konularına göre dağılımı incelendiğinde, 68 tezde 91 konunun araştırıldığı görülmektedir. Tezlerde, %75.82 ile sağlık okuryazarlığı düzeyi ve belirleyicileri ilk sırada yer almaktadır. Tezlerde sağlık okuryazarlığı düzeyinin araştırıldığı grupların hasta (Tip II diyabet, KOAH, kanser), yetişkin, ergen ve

yaşlılar olduğu belirlenmiştir. Düzey belirlemenin ardından ölçek geliştirme/uyarlama, sağlık iletişimi, hastalık farkındalığı, eğitim materyali değerlendirmesi gelmektedir. Diğer başlığı altında ise öz bakım, hasta güvenliği, sağlık harcaması ve tedavi arayışı yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 1. Tezlerin Genel Özellikleri

DEĞİŞKENLER	Sayı	%
Düzeği		
Tıpta Uzmanlık	22	32.4
Yüksek Lisans	31	45.6
Doktora	15	22.1
Dili		
Türkçe	68	100.0
İngilizce	0	0.0
Yapıldığı Üniversite		
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10	14.7
Hacettepe Üniversitesi	8	11.8
Marmara Üniversitesi	5	7.4
Gazi Üniversitesi	4	5.9
Başkent Üniversitesi	2	2.9
Ankara Üniversitesi	2	2.9
Erciyes Üniversitesi	2	2.9
Atatürk Üniversitesi	2	2.9
Selçuk Üniversitesi	2	2.9
Ege Üniversitesi	2	2.9
Celal Bayar Üniversitesi	2	2.9
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	2.9
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	2.9
Beykent Üniversitesi	2	2.9
Medipol Üniversitesi	2	2.9
Diğer	19	28.3
Yapıldığı Enstitü/Fakülte		
Sosyal Bilimler Enstitüsü	11	16.2
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	44	64.7
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2	2.9
Tıp Fakültesi	11	16.2
Yapıldığı ABD/Bölüm		
Halk Sağlığı	21	30.9
Hemşirelik	18	26.5
Sağlık Yönetimi	18	26.5
Halk Sağlığı Hemşireliği	7	10.3
Diğer	4	5.8
Danışman Unvanı		
Prof. Dr.	30	44.1
Doç. Dr.	25	36.8
Yrd. Doç. Dr. /Dr. Öğr. Üyesi	13	19.1
Tam Metin		
Var	56	82.4
Yok	12	17.6
Toplam	68	100.0

Tablo 2. Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Konu	Sayı	%
Sağlık okuryazarlığı düzeyi ve belirleyicileri	69	75.82
Hasta okuryazarlığı	29	
Yetişkin okuryazarlığı	29	
Ergen okuryazarlığı	9	
Yaşlı okuryazarlığı	2	
Ölçek geliştirme/Uyarlama	6	6.59
Sağlık iletişimi	4	4.40
Hastalık farkındalığı	3	3.30
Eğitim materyali değerlendirilmesi	3	3.30
Diğer	6	6.59
Toplam	91	100.0

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, sağlık okuryazarlığı konusunda Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Sağlık okuryazarlığı konusunda yapılan tezlerin görünümünün verilmesiyle bu konuya ilgi duyan ve araştırma yapmak isteyen bireylere bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, 2011 yılından itibaren sağlık okuryazarlığı konusunda tez yazımına başlandığı belirlenmiştir. Sağlık okuryazarlığı konusunda en fazla tezin 2018 yılında yazıldığı görülmektedir. Bağlamsal, sosyal ve kültürel faktörleriyle sağlık okuryazarlığı son yıllarda dikkat çeken konu başlıklarından biridir. Özellikle son yıllarda kronik hastalıkların ve yaşlılığın artışıyla birlikte, bireyler daha fazla sağlık hizmeti kullanımına yönelebilmektedir. Gelişen sağlık teknolojisiyle birlikte, çok sayıda tedavi yöntemi ve ilaç kullanımı söz konusu olabilmektedir. Daha önceki dönemlere göre hastalıkların tedavisinde ve yönetilmesinde, hasta olan bireyler daha fazla sorumluluk almaktadır. Dolayısıyla, hekim-hasta ilişkisinde hekimin sözlü veya yazılı şekilde söylediklerinin anlaşılabilmesi ve tedavi sürecinde hasta tarafından uygulanabilmesi için bireyin sağlık okuryazarlık düzeyi önem arz etmektedir. Temel sağlık bilgisine sahip bireyler daha doğru kararlar verebilmekte, sağlığını olumlu yönde etkileyebilecek sağlık davranışları gerçekleştirebilmekte ve ihtiyaç duyduğu sağlık bilgisi ve tedavisine daha kolay erişebilmektedir. Sağlık okuryazarlığı farkındalığının ve öneminin yıllar içinde artmasının, son yıllarda sağlık okuryazarlığı tez çalışmalarının artışında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda tezlerin % 14.7’sinin Sağlık Bilimleri Üniversitesi’nde, % 11.8’inin Hacettepe Üniversitesi’nde ve % 7.4’ünün Marmara Üniversitesi’nde yürütüldüğü belirlenmiştir.

Tezlerin büyük bölümü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı’nda yazılmıştır. Tezleri yürüten danışmanların büyük bölümü Prof. Dr. unvanındadır ve tezlerin % 82.4’ünün tam metnine YÖK veri tabanından ulaşılabilmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, sağlık bilimleri enstitüleri başta olmak üzere tıp fakülteleri, sosyal bilimler enstitüleri ve eğitim bilimleri enstitülerinde sağlık okuryazarlığı tezleri çalıştırılmaktadır. Bu durum, konunun multidisipliner bir konu olmasıyla

açıklanabilir. Sağlığın ve sağlıklı yaşam davranışlarının geliştirilmesi yalnızca sağlık ve tıbbın konusu olmayıp, aynı zamanda sosyal birçok alanı ilgilendirmektedir. Düşük sağlık okuryazarlığına sahip bir bireyin yol açtığı bir sağlık riski, başta kendi sağlığı olmak üzere sosyal çevresinde yaşayan diğer canlılar için de bir sosyal risk oluşturabilmektedir. Bu sebeple halk sağlığı, hemşirelik, sağlık yönetimi gibi anabilim dallarının da ilgi alanını oluşturmaktadır.

Çalışma bulgularından hareketle, tezlerin büyük kısmında veri toplama aracı olarak anket kullanıldığı tespit edilmiştir. Anketi, ikincil veri kullanımı ve birden fazla yöntem kullanımı takip etmektedir. Tezlerin araştırma grubunu ise sırasıyla hastalar, vatandaş, öğrenciler, hasta yakını ve sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Bu bulgu, sağlık okuryazarlığı konusunun çok paydaşlı yapısına dikkat çekmektedir. Düşük sağlık okuryazarlığı yalnızca sağlık sorunu yaşayan hastalar için tehlikeli olmayıp; aynı zamanda vatandaş, hasta yakını gibi potansiyel sağlık tüketicileri için de bir risk oluşturabilmektedir. Bir başka ifadeyle, sağlık koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici dinamikleriyle toplumun tamamını etkileme potansiyeli olan bir sektördür. Dolayısıyla, toplumun her bireyinin sağlık okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ve sağlığının iyileştirilmesi, toplumun tamamının sağlığına katkı sağlayabilmektedir. Bu çalışmada sağlık okuryazarlığı konusunu ele alan 68 tezde toplamda 91 konunun araştırıldığı belirlenmiştir. Tezlerin büyük bir çoğunluğu sağlık okuryazarlığı düzeyi ve belirleyicilerini incelemektedir. Sağlık okuryazarlık düzeyi ve belirleyicileri, hasta (Tip II diyabet, KOAH, kanser), yetişkin, ergen ve yaşlılarda araştırılmaktadır. Sağlık okuryazarlığı ile ilgili çalışılan diğer konular ise ölçek geliştirme/uyarlama, sağlık iletişimi, hastalık farkındalığı, eğitim materyali değerlendirme olarak saptanmıştır. Öz bakım, hasta güvenliği, sağlık harcaması ve tedavi arayışı, diğer konular kapsamına dâhil edilmiştir.

SONUÇ

Son yıllarda sağlık okuryazarlığı konusunda yapılan tez sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Genellikle bu çalışmaların genel sağlık okuryazarlık düzeyini ve belirleyicilerini ortaya koymayı amaçladığı söylenebilir. Sosyal bilimler, sağlık

bilimleri, eğitim bilimleri gibi alanlarda yürütülen sağlık okuryazarlığı tezlerinin hastalar, vatandaş, öğrenciler, hasta yakını ve sağlık çalışanları üzerinde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu yönüyle sağlık okuryazarlığının multidisipliner ve çok paydaşlı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Gelecekte yürütülecek tez çalışmalarında, bu multidisipliner ve çok paydaşlı yapı göz önünde bulundurularak, sağlık okuryazarlığı konusu özellikle dezavantajlı gruplar üzerinde çalışılabilir. Yoksullar, yaşlılar, sosyal statüsü düşük düzeyde olanlar, göçmenler ve fiziksel engelliler, bu dezavantajlı gruplar arasında sayılabilir. Bu gruplarda sağlık okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi, bu bireylerin sağlığını iyileştirmeye ve sağlık okuryazarlığı aracılığıyla yaşam kalitesini artırmaya katkı sağlayabilir. Özellikle günümüzde kronik hastalıklarda görülen artış göz önünde bulundurulduğunda, gelecekte yürütülecek tez çalışmalarında belirli bir kronik hastalık durumunda sağlık okuryazarlık düzeyi ortaya konulabilir. Artan yaşlı nüfusla birlikte, yaşlı bireylerin sağlık okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik görgül çalışmalar tasarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akbolat, M., Kahraman, G., Erigüç G., Sağlam H. (2016). Sağlık Okuryazarlığı Hasta-Hekim İlişisini Etkiler Mi?: Sakarya İlinde Bir Araştırma. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(4), 354-362.
[Doi: 10.5455/pmb.1-1455008901](https://doi.org/10.5455/pmb.1-1455008901)
- Aslantekin, F. ve Yumrutaş M. (2014). Sağlık Okuryazarlığı ve Ölçümü. TAF Preventive Medicine Bulletin, 13(4), 327-334.
[Doi: 10.5455/pmb.1-1364566995](https://doi.org/10.5455/pmb.1-1364566995)
- Berkman, N. D., Davis, T. C., McCormack, L. (2010). Health Literacy: What Is It? Journal of Health Communication, 15(S2), 9-19.
<https://doi.org/10.1080/10810730.2010.499985>
- Berkman, N. D., Sheridan, S. L., Donahue, K. E., et al. (2011). Low Health Literacy and Health Outcomes: An Updated Systematic Review, Annals of Internal Medicine, 155(2), 97-107. [Doi: 10.7326/0003-4819-155-2-201107190-00005](https://doi.org/10.7326/0003-4819-155-2-201107190-00005).
- Freedman, D. A., Bess, K. D., Tucker, H. A., Boyd, D. L., Tuchman, A. M., Wallston, K. A. (2009). Public Health Literacy Defined, American Journal of Preventive Medicine, 36(5), 446-51.
[DOI: 10.1016/j.amepre.2009.02.001](https://doi.org/10.1016/j.amepre.2009.02.001)
- Kaya, Ş. D., Uludağ A. (2017). Sağlık ve Medya Okuryazarlık Arasındaki İlişki: Bir Alan Çalışması, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(22), 194-206.
<https://doi.org/10.20875/makusobed.307031>

- MacLeod, S., Musich, S., Gulyas, S., et al. (2017). The Impact of Inadequate Health Literacy on Patient Satisfaction, Healthcare Utilization, and Expenditures Among Older Adults, Geriatric Nursing, 38(4), 334-41.
<https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2016.12.003>
- Nutbeam, D. (2000). Health Literacy as a Public Health Goal: A Challenge for Contemporary Health Education and Communication Strategies into the 21st Century, Health Promotion International, 15(3), 259-67.
<https://doi.org/10.1093/heapro/15.3.259>
- Örsal, Ö., Duru, P., Örsal, Ö., Tırpan, K., Çulhacı, A. (2019). Analysis of The Relationship Among Health Awareness and Health Literacy, Patient Satisfaction Levels with Primary Care in Patients Admitting to Primary Care Health Centers, Patient Education and Counseling, 102(2), 376-82.
<https://doi.org/10.1016/j.pec.2018.09.006>
- Yılmazel, G., Çetinkaya, F. (2016). Sağlık Okuryazarlığının Toplum Sağlığı Açısından Önemi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(1), 69-74.
[Doi: 10.5455/pmb.1-1448870518](https://doi.org/10.5455/pmb.1-1448870518)